

ELVELANGS

Mulighetsstudie
November 2023

Stærk.

Forord

Vegårshei kommune engasjerte våren 2023 Stærk & Co AS til å utarbeide en mulighetsstudie for Elvelangs. Formålet med prosjektet er å skissere og kartlegge mulighetene for en sammenhengende turvei i tilknytning til Storelva. Til turveien skal det knyttes ulike aktiviteter, som bidrar til opplevelser og rekreasjon langs elveløpet.

Prosjektet er delvis finansiert av universell utformingsmidler, som skal gi økt innsikt, kunnskap og kompetanse i hvordan planlegge for et universelt samfunn. Det har vært stort fokus på å legge til rette for universelt utførmede traseer og stoppesteder slik at rundløypene blir tilgjengelig for alle.

Vegårshei kommune står som eier av prosjektet og Agder fylkeskommune bistår økonomisk og faglig, Stærk & Co har utarbeidet rapporten.

I arbeidet med prosjektet har det vært nedsatt en arbeidsgruppe bestående av ansatte i Vegårshei kommune, ordfører, lokalpolitikere og representanter fra Agder fylkeskommune, samt konsulenter fra Stærk & Co. Prosjektet har vært ledet av Kjetil Torp. Arbeidsgruppa har bestått av følgende deltakere:

- Lars Mosberg Midbøe - rådgiver plan, utvikling og folkehelse, Vegårshei kommune
- Kjetil Torp - ordfører (KrF)
- Chantal van der Linden - kommunestyrerepresentant (Høyre)
- Jan Terje Lindtveit - kommunestyrerepresentant (SP)
- Arne Lindtveit – kommunestyrerepresentant (AP)
- Diderik Cappelen – rådgiver, Agder fylkeskommune

Folkehelsekoordinator i Agder fylkeskommune Inger Margrethe Braathu har bidratt faglig.

Arendal 3. november

Guro Marie Mykland Marvik

Kristine Pedersen-Rise

Innholdsfortegnelse

DEL 1	
Innledning	s 4
Planområdet - eksisterende situasjon	s 5
Kommuneplanens arealdel	s 6
Vernet vassdrag	s 6
Medvirkning	s 7
Universell utforming	s 8
Statlig sikring	s 9
Folkehelse	s 10
Klima	s 11
 DEL 2	
Tiltak innenfor planområdet	s 12
Turvei	s 13
Aktiviteter og opplevelser	s 15
Grønt klasserom	s 20
Kunst	s 21
Skilting og informasjonstavler	s 22
Belysning	s 23
Designprogram	s 23
 DEL 3	
Fokusområder	s 24
Storste	s 26
Hov bru	s 28
Myrlitjenn	s 30
Pungen	s 31
 DEL 4	
Kostnadsoverslag	s 34
Kilder	s 35

DEL 1

Innledning

Planområdet

Kommuneplanens arealdel

Vernet vassdrag

Medvirkning

Universell utforming

Statlig sikring

Folkehelse

Klima

Innledning

Overordnet mål for prosjektet er å se på mulighetene for å etablere gode turveier som er universelt utformet og gode steder, som vil være attraktive for folk i alle aldre, uavhengig av funksjonsnivå. Tiltakene har fokus på å legge til rette for bedret folkehelse samtidig som de tilpasses stedet, også med tanke på materialvalg.

I 2020 ble Vaskarplassen tilrettelagt som en offentlig møteplass med sandstrand, stupebrett, volleyballbane, gapahuk og toalett. Dette har vært en suksess og har økt bevisstheten rundt betydningen av stedsutvikling. Vaskarplassen ble finansiert gjennom statlig sikring. Kommunen ønsker å benytte statlig sikring som virkemiddel for å etablere flere gode tiltak som kommer innbyggerne til gode.

Det er gitt tilsagn på stedsuvikling- og universell utformingsmidler fra Agder fylkeskommune til en mulighetsstudie for å kartlegge mulige traselinjer for turvei, etablering av ulike aktiviteter samt fremheve kvaliteter i nærområdet. Stærk & Co har fått oppdraget med å utarbeide mulighetsstudien.

Det er omtrent 2200 innbyggere i Vegårshei kommune. Rundt 40 % bor i tilknytning til kommunesenteret Myra. I 2022 var det 809 fritidsboliger i kommunen. Kommunen er i stadig vekst og det er derfor viktig for kommunen å planlegge for fremtiden. En del av dette arbeidet er å se på fremtidig turveinett.

Området for mulighetsstudien er befart ved to anledninger. Hovedfokus har vært områdene langs elva fra Tjennheia/Storste og ned til Hov bru.

Planområdet - eksisterende situasjon

Området for mulighetsstudien strekker seg fra Pungen i nord til Hov bru i sør, med hovedfokus på arealene langs Storelva. Både innenfor og utenfor planområdet er det et stort nett av eksisterende gangveier, turveier og stier. Mulighetsstudien legger til rette for å etablere nye turveier som knytter seg til det eksisterende nettet.

1) Myra. Sentrum strekker seg over omtrent 2 km og bebyggelsen ligger konsentrert på begge sider av fv. 414, med blant annet skole, barnehage, forsamlingshus, boligbebyggelse, idrettsplass og lysløype, butikker, kommunehus, idrettsanlegg med slalåmbakke og næringsarealer. Fv.416 er hovedtransportåren fra sentrum mot øst.

2) Storelva er en del av Vegårvassdraget, og renner gjennom sentrum hvor mye av bebyggelsen ligger nært elva. Elva starter i Vegår og renner ut ved Laget innerst i Sandnesfjorden.

3) Pungen ligger helt nord i planområdet, og er en populær badeplass. Området er enkelt opparbeidet med benker, bord og plen. Det er mangel på parkeringsplasser knyttet til badeplassen. Området egner seg godt for flere aktiviteter. Pungåsveien benyttes i dag både som kjørevei, skogsbilvei og kan også benyttes av turgåere. Standarden på veien er noe varierende og bør oppgraderes om den skal få tilstrekkelig standard for å oppfylle kravene til universell utforming.

4) Myrvang ligger sentralt på Myra. Industriområdet benyttes for adkomst til tuområdene på østsiden av Storelva, da det går en bru over elva i dette området. Det er viktig å legge til rette for en mer trafiksikker adkomst for myke trafikanter gjennom industriområdet.

5) Vaskarplassen er opparbeidet som badeplass. Det er kort vei fra skolen til området og den har blitt en populær destinasjon for innbyggerne, spesielt sommerstid.

6) Tjennheia er et nytt boligområde på østsiden av Storelva, rett sør for fv.416. Boligområdet grenser til flotte naturområder med etablert løypenett. Største ligger langs elva nedenfor Tjennheia.

7) Steinbruddet sør for Tjennheia er et midlertidig masseuttak som er i ferd med å avsluttes. Området skal på sikt transformeres til boligområde.

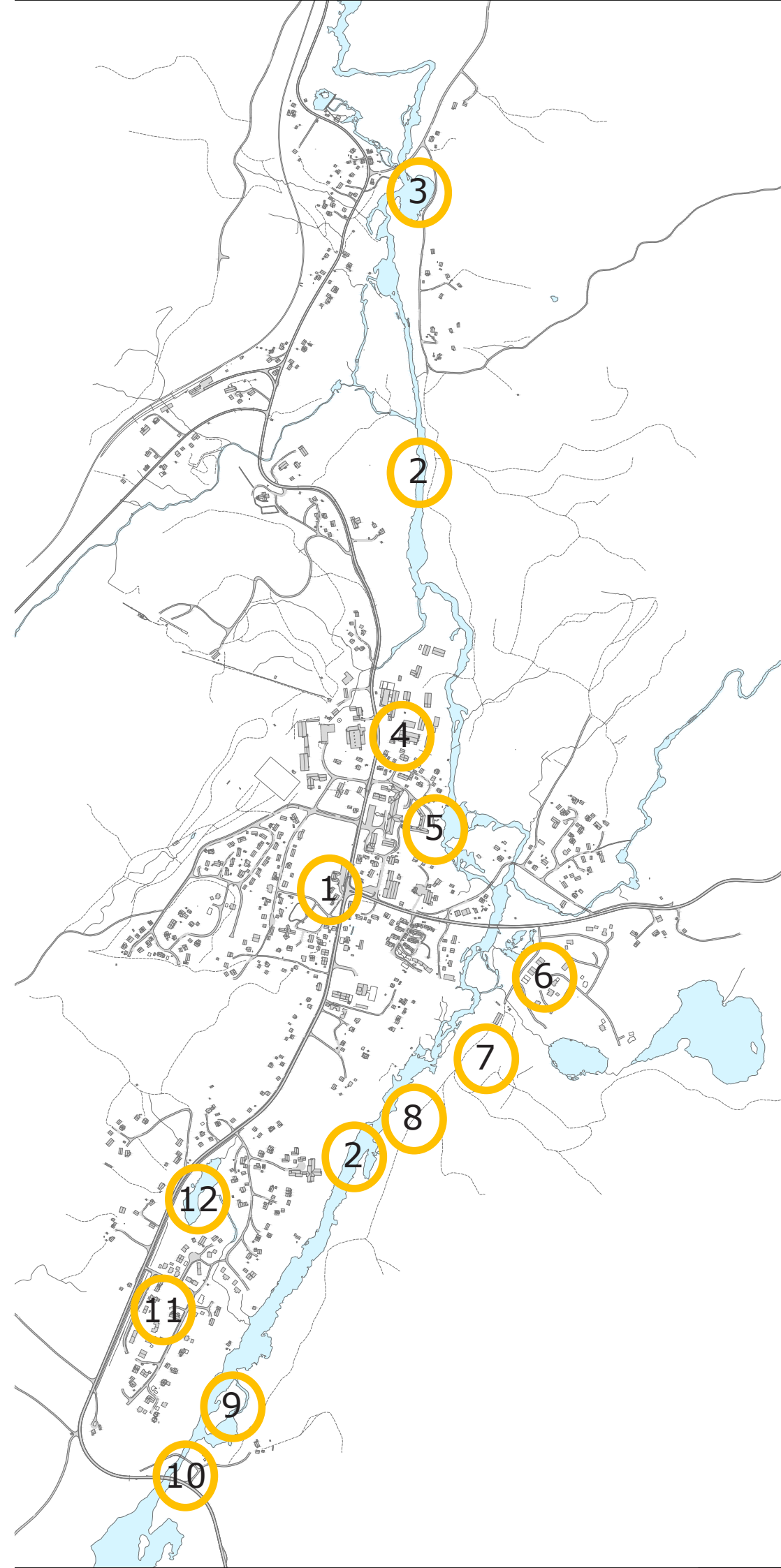
8) Hogstfeltet. Fra steinbruddet og sørvestover ligger et større hogstfelt. Arealene er i dag forholdsvis åpne med lite vegetasjon. Etterhvert vil området gro til. Da vil det være viktig med skjøtsel og tynning for å opprettholde kontakten mot Storelva.

9) Skomakerodden og Holmen. Helt sør i planområdet ligger det en holme ut i Storelva. Nord for holmen ligger en markert odde. Terrenget i området er myrlent, men nærheten til elva er flott og på sørøstsiden av holmen er det en god fiskeplass.

10) Hov bru er en steinvelvsbru fra 1921. Brua er et populært fotomotiv og mange brudepar har tatt brudebildene sine her.

11) Mauråsen er boligfeltet lengst sør i planområdet på vestsiden av Storelva. Boligene ligger om lag 30 meter høyere enn Storelva og det er en god buffer med skrånende skogsterreng mellom boligene og elva.

12) Myrlitjenn er et delvis gjengrodd tjern, som ligger ved Mauråsen langs fv. 414. Belligheten sentralt på Vegårshei og nær boligbebyggelsen gjør området lett tilgjengelig.

Kommuneplanens arealdel

Områdene langs elva er i kommuneplanens arealdel regulert til friluftsområde i sjø og vassdrag, med sidearealer regulert til LNF. I områdene langs elva, markert med skravur, er det byggeforbud langs vassdrag. Lys gule arealer er avsatt til nåværende boligbebyggelse, mens mørk gule arealer er områder for fremtidig boligbebyggelse. Røde arealer er regulert til offentlig eller privat tjenesteyting, og lilla arealer er regulert til næringsvirksomhet.

Oversiktskart som viser kommuneplanen. Bildet til venstre viser de nordlige arealene, mens bildet til høyre viser arealene i sør.

Behovet for en reguleringsplan, som følge av tiltakene som planlegges i denne mulighetsstudien, må vurderes i forbindelse med detaljprosjektering.

Vernet vassdrag

Vegårsvassdraget ble vernet i 1986. Med følgende vernegrnlag:

Vassdragets elver, vann og våtmarker er viktige deler av et småkupert landskap preget av kulturpåvirkning og av sprekkestrukturen i berggrunnen. Elveløpsformer, isavsmeltingsformer, botanikk, fuglefauna, landfauna og vannfauna inngår som viktige deler av naturmangfoldet. Vassdraget er sterkt kulturpåvirket og omfattende kulturminneverdier er tilknyttet vannsystemet.

En del av vernegrnlaget er tilknyttet viktigheten av utøvelse av friluftsliv, og det vil være stort fokus på å tilrettelegge for tiltak som vurderes å ikke være i strid med vernegrnlaget.

Det har vært dialog med Statsforvalteren med tanke på tiltak i elva og kantsonen i området ved Storste og mulig tilrettelegging ved Myrlitjenn. Videre utredninger og eventuelle søknader må avklares i forbindelse med detaljprosjektering.

Storelva sør for Vaskarplassen.

Medvirkning

Det har vært medvirkning i form av grunneiermøte, folkemøte og kontakt med skole og barnehage.

Grunneiermøte

I forbindelse med oppstart av prosjektet ble det avholdt et grunneiermøte med alle berørte grunneiere den 25. mai 2023. I møtet ble det informert om prosjektet, finansiering av prosjektet og hvilke konsekvenser prosjektet vil kunne ha for grunneierne.

Rådgiver for bærekraftig utvikling og koordinator for friluftslivets ferdselsårer i Agder fylkeskommune informerte om ordningen med statlig sikring. Elvelangs-prosjektet er avhengig av finansiering gjennom ordningen, og det ble blant annet diskutert behov for grunneiersamtykke for å kunne realisere prosjektet.

Folkemøte

Den 21. juni 2023 ble det holdt et åpent folkemøte på Vegårshei forsamlingshus, der alle interesserte fikk mulighet til å delta og komme med innspill. I møtet ble det informert om prosjektet av ordfører, prosjektleder fra kommunen, fylkeskommunen, utbygger av Tjennheia (Fagbo), Friluftsrådet sør og Stærk & Co.

Det ble vist stor interesse for prosjektet, og engasjerte innbyggere kom med gode innspill som i hovedsak dreide seg om fremkommelighet på turveiene, opparbeidelse langs elva, grillplasser, møteplasser, fiskeplasser, badeplasser og badstu. Parkering, bobilparkering og flomproblematikk ble også diskutert i møtet. Det ble vist til erfaringer fra Vaskarplassen og det ble stilt spørsmål til om det er behov for flere badeplasser nært opp til boligområder. Det kom også inn 6 skriftlige innspill i etterkant av møtet.

Barnehage og skole

Den 21. august 2023 ble det gjennomført medvirkning med 10. klasse ved Vegårshei skole og med styrer i Dyrebo barnehage. Det var ikke mulig å ha medvirkning med alle skoleklassene eller alle barnehagene, men det gir et bilde av hva barnehagebarna og skoleungdommen er opptatt av.

Barnehage

Det har vært dialog med Dyrebo barnehage i forhold til hvordan områdene langs elva benyttes i dag og hvordan de ønsker å benytte områdene i fremtiden. Det kom ønsker om tilrettelegging av brygger for fiske og et sted langs elva som kan benyttes som felles samlingssted for alle barnehagene.

- Området ved Pungen benyttes mye av barnehagen. Bruker stupebrettet på østsiden av Pungen - ønsker en større brygge i tilknytning til denne.
- Annen tilrettelegging som kan være aktuell for barnehagene er hinderløype og zipline, trampoliner mellom trærne, gapahuk/grillbu, hengekøystativ, tilgjengelige søppeldunker, fuglekasser med glass (i mange ulike størrelser), insekthotell, ny parkeringsplass ved Pungen, bedre dekke på turveien slik at den blir universelt utformet, bedre gang-/sykkelveg opp til Pungen langs fylkesveien.
- Kunne det være aktuelt å lage en plass for barnehagene mellom barnehagen ved Pungen og de andre barnehagene? Spesielt de største barnehagebarna møtes på tvers av barnehagene, som en del av det forberedende arbeidet til skolestart.

Skole

10. klasse på ungdomsskolen kom med gode innspill til hva de ønsket seg av aktiviteter og hva de var fornøyde med av eksisterende aktiviteter. Innspillene som kom ble knyttet til Vaskarplassen, Pungen og ny badeplass ved Storste.

- Vaskarplassen: "en bra plass", ligger sentralt, et sted å "chille", ønsker et høyere sted å hoppe fra, gjerne en 3-meter, tett bu som kan benyttes om vinteren, benker og bord, sandvolleyballbanen blir brukt, men tauet rundt banen er løst og gjerdet for lavt. Ballen går fort i elva. Toalettbygget benyttes når de må, men burde vært renere og mer toalettpapir tilgjengelig.
- Pungen: flere benker, plasser å hoppe fra/stupebrett, flytebrygge, toalettbygg, søppelkasser, elevene sykler langs fylkesveien og parkerer rundt omkring.
- Ny badeplass ved Storste: Strand, 3 meter, flyteleker på vannet, strøm og raftingbad, jacuzzi, badstu, boblebad, vannsklie, selvbetjent butikk eller brusautomat, flytebrygge ved stupebrett.

Universell utforming

Universell utforming er en svært viktig premiss i prosjekt Elvelangs. Målet er å lage turveier, møteplasser og opplevelser som er tilgjengelige for alle.

Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming.

Kravene til universell utforming i TEK 17 (teknisk forskrift) skal legges til grunn ved detaljprosjektering, slik at alle kan ta i bruk prosjekt Elvelangs på lik linje.

Turveier

God bredde (1,5 - 2,0 m) og et godt dekke å gå, løpe og trille på. Det skal være kontrast til omkringliggende terreng og naturlige ledelinjer skal benyttes med mindre det er behov for ekstra tydelig merking. Stigningsforhold skal i utgangspunktet være innenfor kravene til universell utforming. Likevel vil det være viktig med fokus på god terrengtilpasning. Det vil i noen tilfeller være hensiktsmessig å legge turveien litt brattere eller smalere enn gjeldende krav for å unngå store terrenginngrep, men likevel slik at tilgjengeligheten for rullestol opprettholdes.

Rundløyper

Det planlegges for både korte og lange rundløyper, slik at lengden på turen kan avpasses ulike ønsker.

Skilting

Skilt og informasjonstavler skal ha god lesbarhet, oppfylle kravet til kontrast og det kan med stor fordel benyttes blindeskrift på alle skilt for å gjøre de så tilgjengelige som mulig. Gode retningsgivende skilt bidrar til trygghet for alle.

Aktiviteter og opplevelser

Badeplasser, rasteplasser, fiskeplasser, bålplasser, kunst m.m. skal være tilgjengelige for alle. I tilknytning til badeplass skal det anlegges rullestolrampe.

Møblering

Benker med ryggstø og armlene, gjerne i ulik høyde vil bidra til at flere kan benytte seg av disse. Avstanden mellom benkene bør ikke være for stor. Sittegrupper planlegges slik at det er plass til rullestol.

Belysning

God belysning er et viktig tiltak for å utvide bruken av turområdene gjennom ulike årstider og ulike tider på døgnet.

Vegetasjon

Ved planting av ny vegetasjon skal det benyttes allergivennlige og ikke giftige planter.

Parkering

Det skal tilrettelegges med HC-parkering i tilknytning til parkeringsplasser.

Universelt utformet bru ved Honnevje badeplass. Foto: Setesdalssida, Geir Daasvatn.

Rullestolrampe ved Høl badeplass nord for planområdet på Vegårshei. Foto: Visit Norway.

Tilgjengelighet for alle. Foto: ukjent.

Statlig sikring

Statlig sikrede friluftslivsområder er områder som det offentlige har skaffet seg rådighet over ved kjøp eller avtale om bruksrett. Utgangspunktet for all forvaltning av statlig sikrede friluftslivsområder er at de er sikret for allmennhetens friluftslivsutøvelse. Kommunen påtar seg drifts- og vedlikeholdsansvar når et område blir statlig sikret. Statlig sikrede områder varierer fra større sammenhengende utmarksområder til en enkelt parkeringsplass eller en turveitrase. Mange områder har høy grad av tilrettelegging, mens andre ikke er tilrettelagt. Det har vært dialog med fylkeskommunen med prinsipielle positive signaler til prosjektet.

Det er i dag om lag 600 statlig sikrede områder i Agder, og fire av dem ligger i Vegårshei kommune. Disse er Langøya, Høl, Tangen og Vaskarplassen.

Når et område blir statlig sikret skal det utarbeides en forvaltningsplan med planlagte tiltak, og kommunen kan søke tilskudd, med opptil 100% dekning, til gjennomføring av disse tiltakene. Typiske tiltak er turveier, skilting, parkeringsplasser, gapahuk o.l.

Det finnes ulike former for sikring av områder, det kan enten inngås frivillig avtale om kjøp med grunneier, det kan utarbeides en avtale om bruksrett til eiendommen (servituttavtale) eller det kan foretas en vederlagsfri omgjøring. Vederlagsfri omgjøring kan kun foretas der hvor kommunen allerede er grunneier.

I forbindelse med statlig sikring av arealer innenfor mulighetsstudien er det avholdt grunneiermøte hvor formene for statlig sikring ble presentert.

Vaskarplassen er finansiert gjennom Statlig sikring. Foto: Visit Sørlandet.

Folkehelse

Folkehelse defineres som befolkningens helsetilstand og hvordan denne fordeler seg i befolkningen. En viktig del av folkehelsearbeidet i kommunene er å legge til rette for gode turområder og gode møteplasser i nærheten av der folk bor.

På Vegårshei er det mye natur, men det vil i årene fremover bygges flere boliger og etableres flere arbeidsplasser. Da er det viktig at den grønne infrastrukturen er på plass og at kommunen har et godt turveinett, som kan tilbys alle innbyggerne.

Målet med Prosjekt Elvelangs er å bidra til at folk beveger seg mer utendørs. I prosjektet er det jobbet med at det skal være mulig å gå både korte og lange turer, slik at det er mulig å velge en runde som passer ulike behov. Det er sett på flere møte- og hvileplasser langs turveiene. Dette kan være så enkelt som en benk ved en grillplass eller fiskeplass, til større og mer opparbeidede møteplasser, slik som ved Storste, Hov bru, Myrlitjenn og Pungen.

Prosjektet skal i tillegg bidra til økt bolyst. Et sted som er attraktivt, gir stedstilhørighet og trivsel. Dette vil igjen gi samhold mellom mennesker. Der folk trives er det mer frivillig arbeid, mindre fraflytting, større tilflytting og generelt bedre livskvalitet. Bærekraftig lokalsamfunn skal være trygge, robuste og inkluderende.

Det er mye folkehelse i gode rekreasjonsområder.

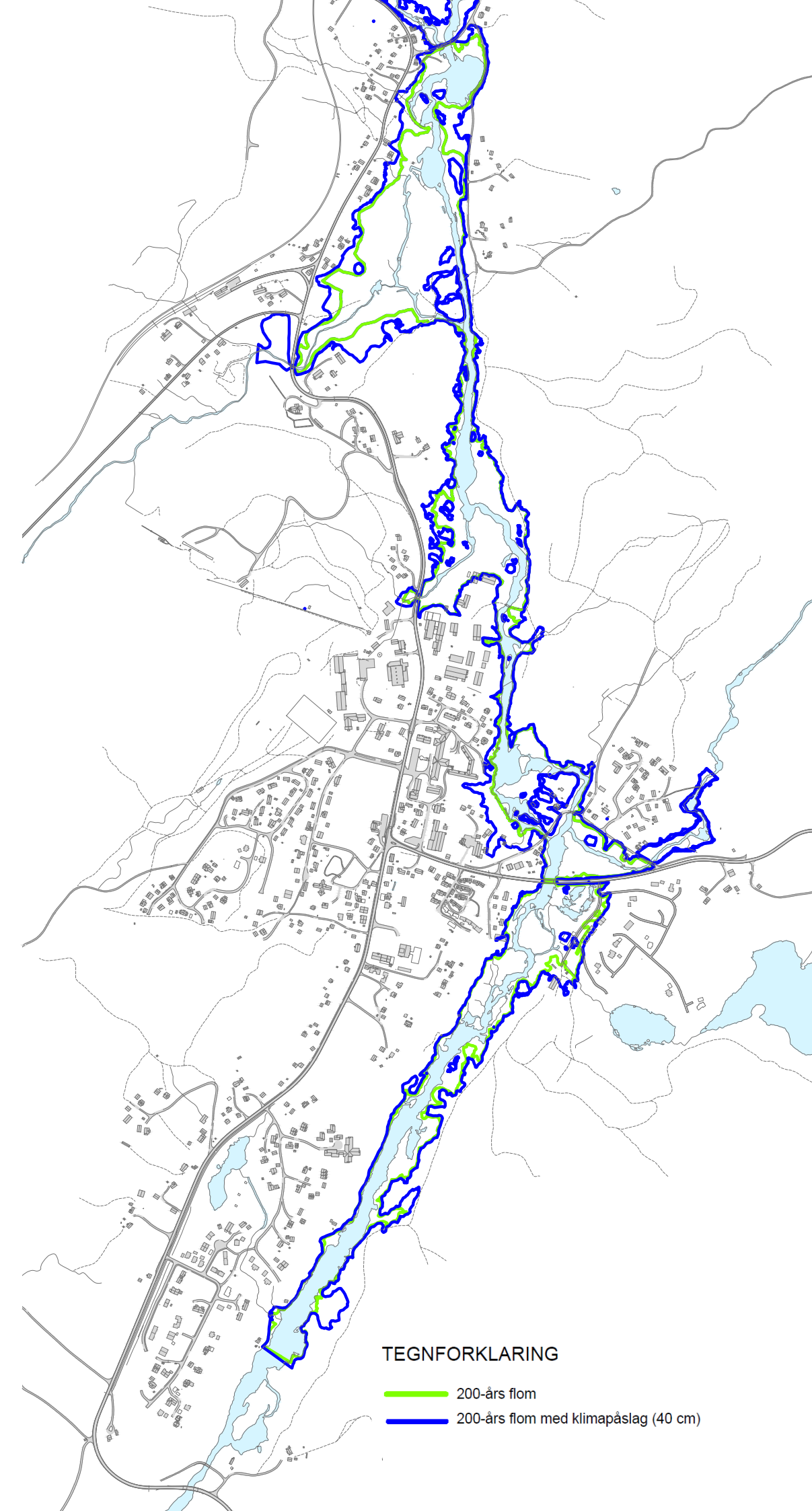
Klima

Overvannshåndtering, flom, tilpasning til et mer ustabilt klima vil være viktig i detaljprosjekteringen. Tiltakene som etableres langs elva og innenfor flomsonen må utformes på en robust måte slik at de tåler å stå under vann i perioder med høy vannføring i elva. Det vil derfor være nødvendig å ha med seg kompetanse på flomproblematikk og hydrologi.

For å komme mest mulig i kontakt med elva, ligger de planlagte tiltakene i stor grad lavere enn den markerte linja for 200-års flom. Enkelte steder legges det til rette for at turstiene og tiltak legges ut over elva, samt over myrområder eller tett på myrområder. Ved detaljprosjektering må det foretas vurderinger knyttet til hvordan tiltakene kan etableres uten at disse blir vasket ut eller ødelagt ved årlige flomhendelser.

Det foreslåtte rekreasjonsområdet ved Storste ligger lavt i terrenget, og det må gjøres vurderinger av hydrolog rundt vanngjennomstrømming, erosjon, utskifting av vann etc. ved senere detaljprosjektering.

Det foreligger en flomrapport laget av Sweco i 2016. I rapporten er det lagt inn flomlinjer for 200-års flom inkludert klimapåslag, samt en flomlinje som i tillegg viser sikkerhetsmargin på 40 cm langs Storelv og Lillelv. Disse linjene er vist med grønn og blå linje i kartet til høyre.

DEL 2

Tiltak innenfor planområdet

Turvei

Aktiviteter og opplevelser

Grønt klasserom

Kunst

Belysning

Skilting og informasjonstavler

Designprogram

Tiltak innenfor planområdet

Ved å etablere turveier med aktiviteter langs turveiene, skapes nye steder. Stedene skal være attraktive og fylle en funksjon for nærmiljøet. Det kan være en fiskeplass, gapahuk eller steder som kan fungere som et grønt klasserom for elevene ved skolen eller for barna i barnehagen. Andre tiltak kan være grillplass, badebrygge eller stupebrett, badstu, hinderløype, treningsapparater, benker og bord, kunst og kultur, belysning og skilting.

Områdene sør for Tjennheia/Storste har fått mest oppmerksomhet i mulighetsstudien, men det er tenkt at det kan etableres sammenhengende turveiforbindelse helt fra Pungen til Hov bru. Gjennomføring av tiltak vil foregå i en trinnvis prosess.

Eksisterende turveinett skal benyttes, og suppleres med nye turveier slik at det legges til rette for flere rundløyper og sammenhengende turveier. I dette kapitlet beskrives tiltak som kan bidra til et vellykket prosjekt.

Fotografier fra planområdet viser eks. tre-bru på vestsiden av Storelv.

Turvei

Eksisterende turveier skal suppleres med nye turveier for å skape sammenhengende rundløyper i områdene knyttet til Storelva. Det skal legges til rette for både korte turer og litt lengre turer innenfor planområdet.

I kartet til høyre vises nye traseer med gul, heltrukken linje. Eksisterende veier og stier som ansees som en del av de sentrumsnære hovedrutene vises med rød, heltrukken linje.

Turvei mellom Myra og Hov bru

Hovedvekten av nye turveier ligger i området sør for fv. 416. Fra Myra kan en følge fv.416 til hovedadkomsten inn til det nye boligområdet ved Tjennheia. Herfra er det tegnet en turvei sørover langs Storelva. Denne veien er planlagt forholdsvis nær Storelva. I dag er det hogstfelt på den første delen av strekningen før veien kommer inn i skogsterreng lenger sør. Strekningen byr på en variasjon mellom åpent landskap, nærhet til Storelva, skogsterreng og passasjer over myrområder. Dette bidrar til en variert turopplevelse over en forholdsvis kort strekning.

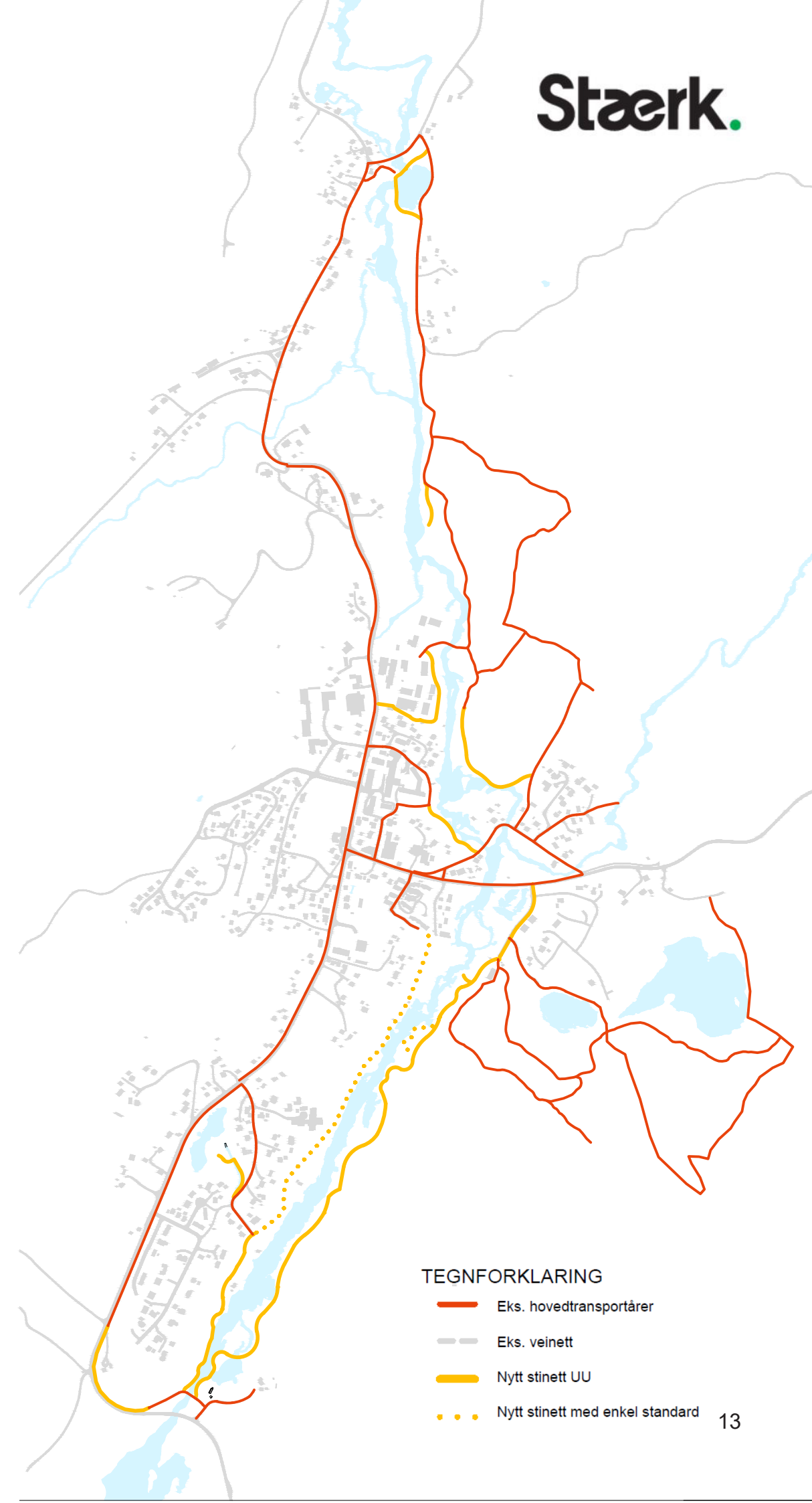
Turveien vil i hovedsak etableres som grusveier, men det vil også være partier med tredekke og steder der turveien nærmest vil krage seg ut over elva. I sør foreslås turveien lagt over Skomakerodden. Her vil den få nærhet til elva og innsyn til Hov bru. Dette vil bli en opplevelse i seg selv. Fra Hov bru er det sett på to mulige veier videre. Et fortau eller en gang-/sykkelveg langs fylkesveien, som kobler seg på det eksisterende gangveinettet inn mot Myra vil gi en fin sentrumsrunde. Det kan også etableres en ny turvei mot Myrlitjenn i underkant av Mauråsen. Denne veien vil i stor grad følge den eksisterende stitraseen i området, men må trekkes noe lenger inn i terrenget for å få en grei stigning. Det er sett på muligheten for å følge en enklere turvei langs elvas vestsida helt opp til sentrum av Myra. Denne er foreslått med en noe lavere standard enn øvrige turveier og er vist med gul, stiplet linje i kartet.

Turveier nord i planområdet

I nordre del av planområdet er det foreslått flere kortere strekk med nye turveier, for å forbinde turveier som fins fra før. Ved Pungen er det sett på en turvei fra ny parkering mot badeplassen.

Fra Vaskarplassen er det lagt inn en forbindelse sørover mot Sagaveien. Denne vil bidra til at det blir en bedre forbindelse fra sentrum og sørover mot turområdene sør for fv.416.

Ved å etablere en forbindelse fra brua ved industriområdet og sørover mot fv.416, kan østsiden av Storelva følges helt til Hov bru. Dette vil bidra til det er mulig å gå fra Pungen til Hov bru, nesten bare langs opparbeidet turvei.

TEGNFORKLARING

- Eks. hovedtransportårer
- - Eks. veinett
- Nytt stinett UU
- . . . Nytt stinett med enkel standard

Eksisterende og nye turveier

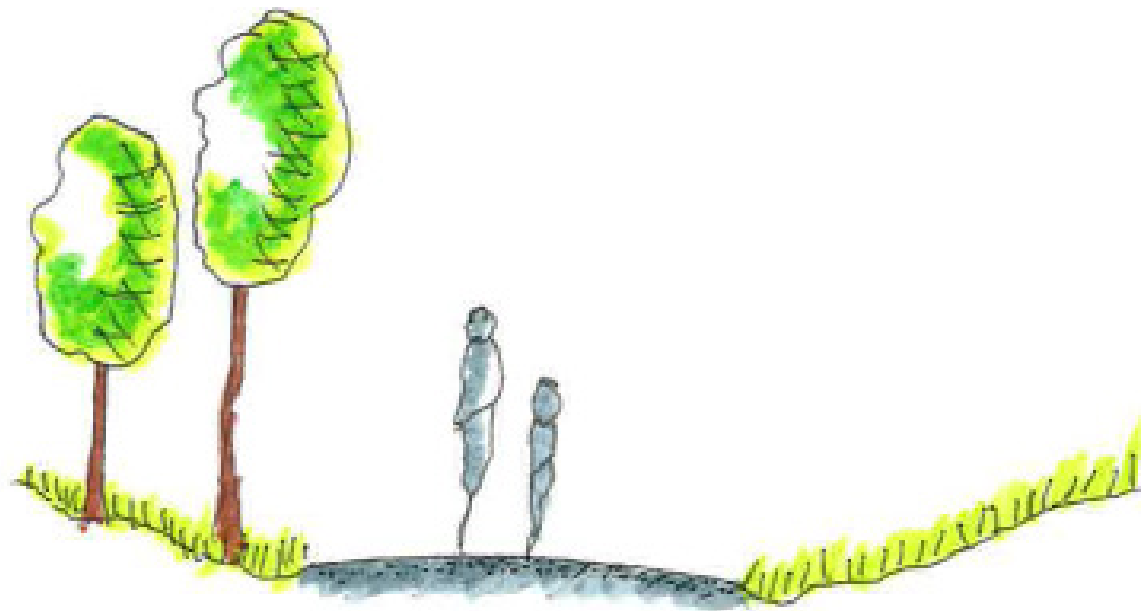
Alle nye turveier planlegges med 1,5 eller 2,0 meters bredde. Turveiene vil få noe ulik opparbeiding avhengig av hva slags terreng den ligger på.

Eksisterende veier

En del strekninger der det allerede ligger en sti eller turvei, vil det være behov for oppgradering til et bedre dekke, for å oppfylle kravet til universell utforming. Dette gjelder spesielt for deler av strekningen mellom Pungen og Industriområdet.

Nye veier

Hovedsaklig opparbeides nye veier som grusveier. Disse skal få et hardt og fast dekke, som er godt å både gå, løpe og trille på. Det er viktig at turveiene etableres på en slik måte at inngrepene i naturen blir så små som mulig. Av og til kan dette komme i konflikt med kravet til universell utforming. I detaljprosjekteringen må det gjøres vurderinger rundt om det enkelte plasser kan aksepteres at stigningsforholdene over kortere strekk er litt brattere enn kravet til universell utforming, dersom dette gir en mer terrengtilpasset og mer estetisk løsning.

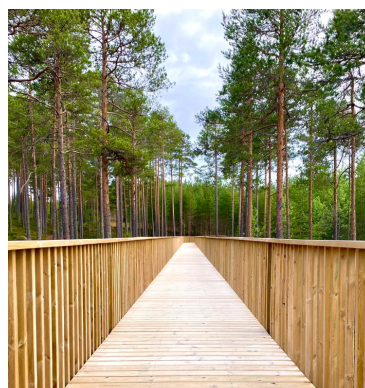
Grusveier tilpasses tilstøtende terreng

Eksempel på gruset turvei Jørpeland

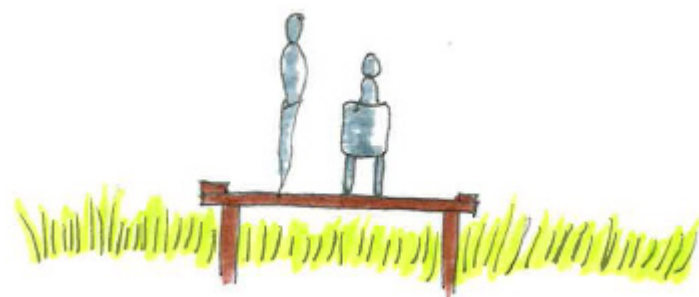
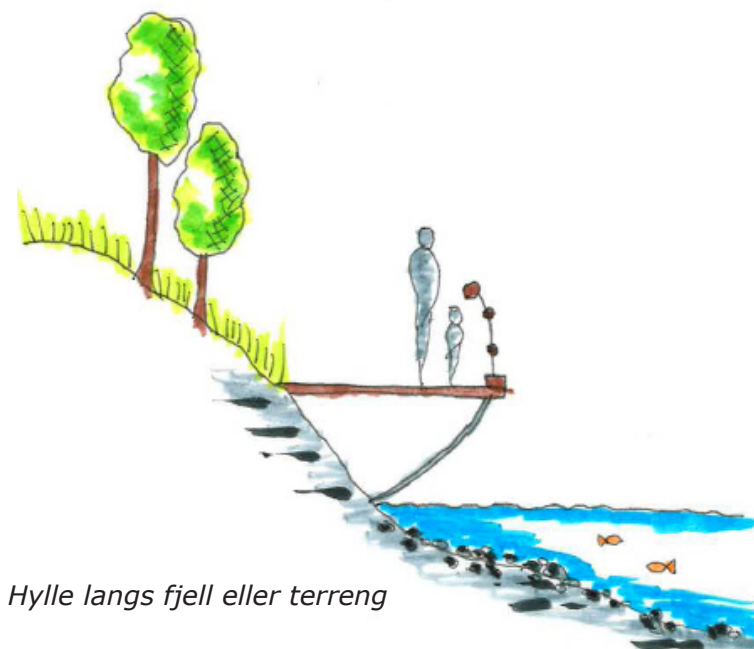
Trevei

Det er sett på muligheten for å legge deler av turveiene over myrområder eller andre fuktige områder i planområdet. Dette gir en annen opplevelse enn det å gå i kanten av et vann eller i skogsterreng. Ved å legge turveiene på denne måten vil en få nærhet til områder, som ellers er utilgjengelige. Samtidig er slike tiltak skånsomme mot naturen, da de er reversible.

Hylle langs fjell eller terreng

Enkelte steder kan det være aktuelt å legge veien i bratt terreng ut mot Storelva. Blant annet er dette aktuelt rett ovenfor Hov bru, der veien etableres med stigning opp fra Holmen/Skomakerodden. Ved å legge veien på denne måten blir det nærkontakt med elva og innsyn til Hov bru, noe som vil gi en unik opplevelse.

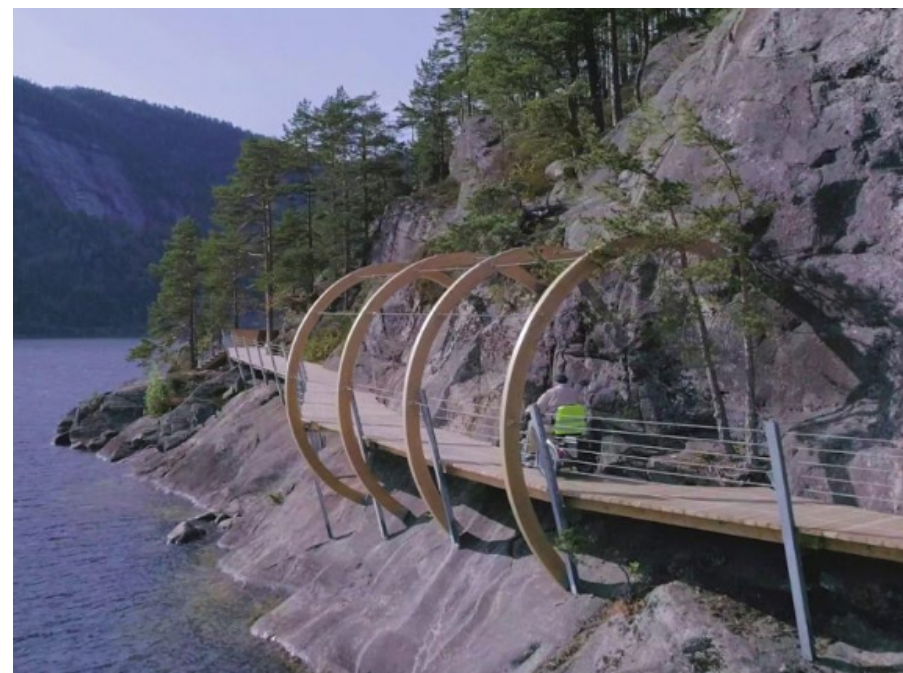

Trevei over myr

Hylle langs fjell eller terreng

Eksempel på turvei over myrområdet på tredekke på vei opp mot Prekestolen.

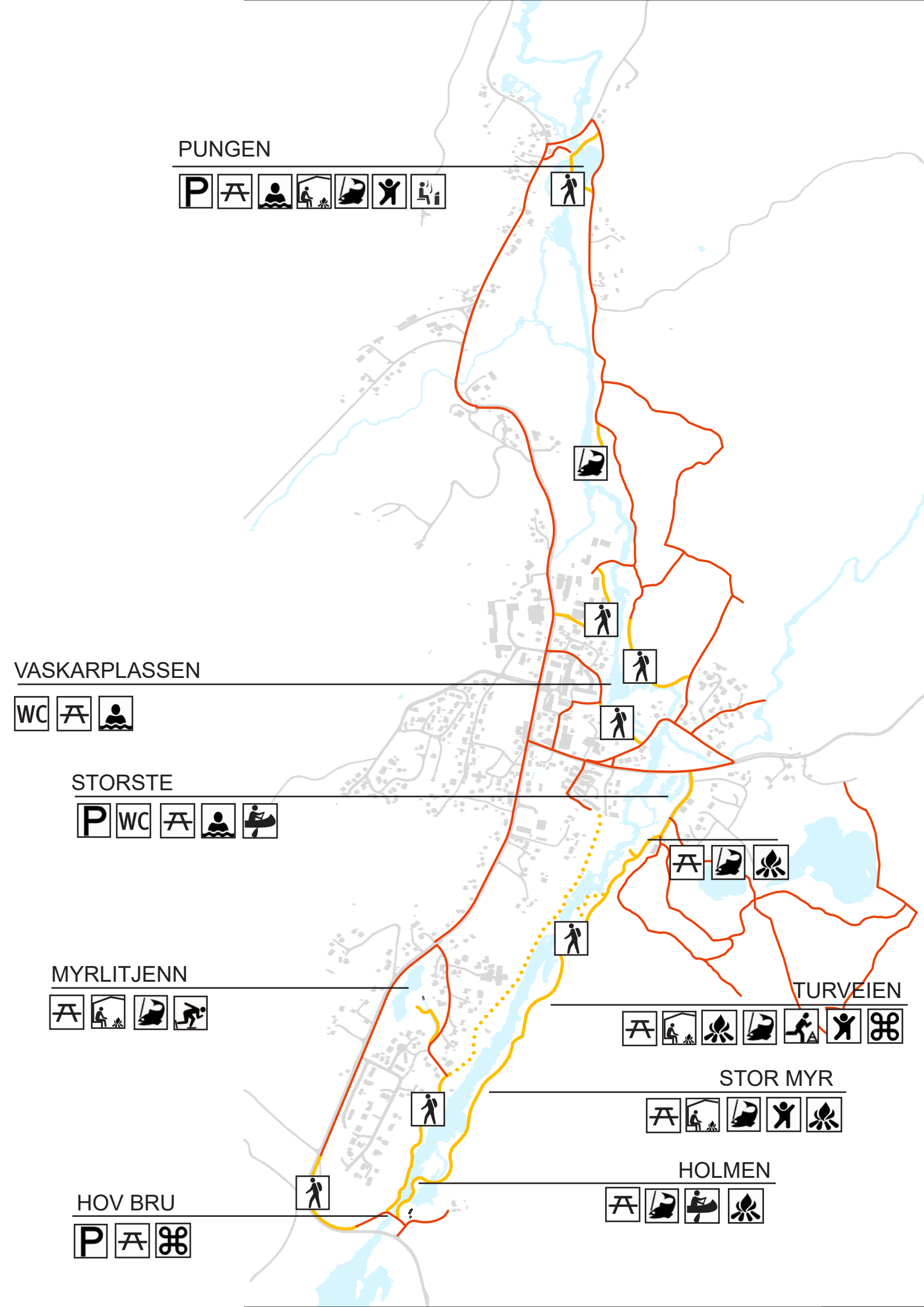
Parti der turveien henger over vannet. Foto: Hamaren aktivitetspark

Aktiviteter og opplevelser

Langs turveiene legges det til rette for flere stoppesteder av ulike karakter. Dette kan være fiskeplasser, benker og bord, gapahuk og bål plass, hinderløype, treningsapparater, kunst og informasjonsskilter langs turveiene. Stedene som skapes vil gjøre det mer attraktivt å gå på tur. Møteplasser og naturopplevelser gjøres mer tilgjengelig for alle.

I kartet til høyre er de ulike aktivitetene vist med følgende symboler:

	Turveg ny		Gapahuk
	Rasteplass med bord og benk		Bål plass
	Parkering		Fiskeplass
	Toalett		Hinderløype/lek
	Badeplass		Treningsapparater
	Brygge for utsetting av kajakk/kano		Severdighet/kunst
	Skøyteis om vinteren		Gapahuk og bål plass
	Badstu		

Lek i naturen

Etablering av hinderløyper, zipline eller lekeskulpturer langs strekningen legger til rette for at barn- og unge vil ha større glede av å dra ut på tur. Slike aktiviteter vil egne seg godt i områdene med hogstfelt fra Storste og sørvestover. Med tiden vil skogen komme tilbake igjen og gi en fin ramme rundt det hele. Det er i tillegg sett på mulighet for en hinderløype ved Pungen.

Trampolinenett mellom trærne i Hamaren aktivitetspark Foto: Hamaren aktivitetspark

Hinderløype i Dyreparken i Kristiansand

Kunst og lekeskulptur ved Hamaren aktivitetspark. Foto: Hamaren aktivitetspark

Zipline. Foto: ukjent.

Møteplasser

Det å møtes ute over en kopp varm kaffe fra termos eller rundt et bål er en flott opplevelse. Det legges til rette for flere møteplasser langs turveiene, med etablering av benker med utsikt over elva, sittegrupper eller både gapahuk og bål plass. Ved å sette flere gapahuker sammen kan det bli plass for mange av gangen, som vil legge til rette for bruk av ulike foreninger og lag, samt skole og barnehager.

Gapahuk og bål plass

Flere steder langs turveiene er det ønske om å etablere bål plasser. Ved noen av disse kan det også være aktuelt å sette opp en eller flere gapahuker.

Flere gapahuker sammen kan skape sosiale møteplasser som egner seg godt for skoler, barnehager, foreninger og lag.

3 gapahuker står tett sammen på vei opp mot Trogfjell i Åmli.

Benker og bord

En del steder vil det være nok med benk og bord. For at flest mulig skal kunne komme seg ut på tur er det ønskelig at det ikke blir for langt mellom stoppestedene. En benk ved elva eller en sittegruppe på en fin kolle, er enkle tiltak som bidrar til mye trivsel.

Benker og bord med nærhet til grusvei på Jørpeland

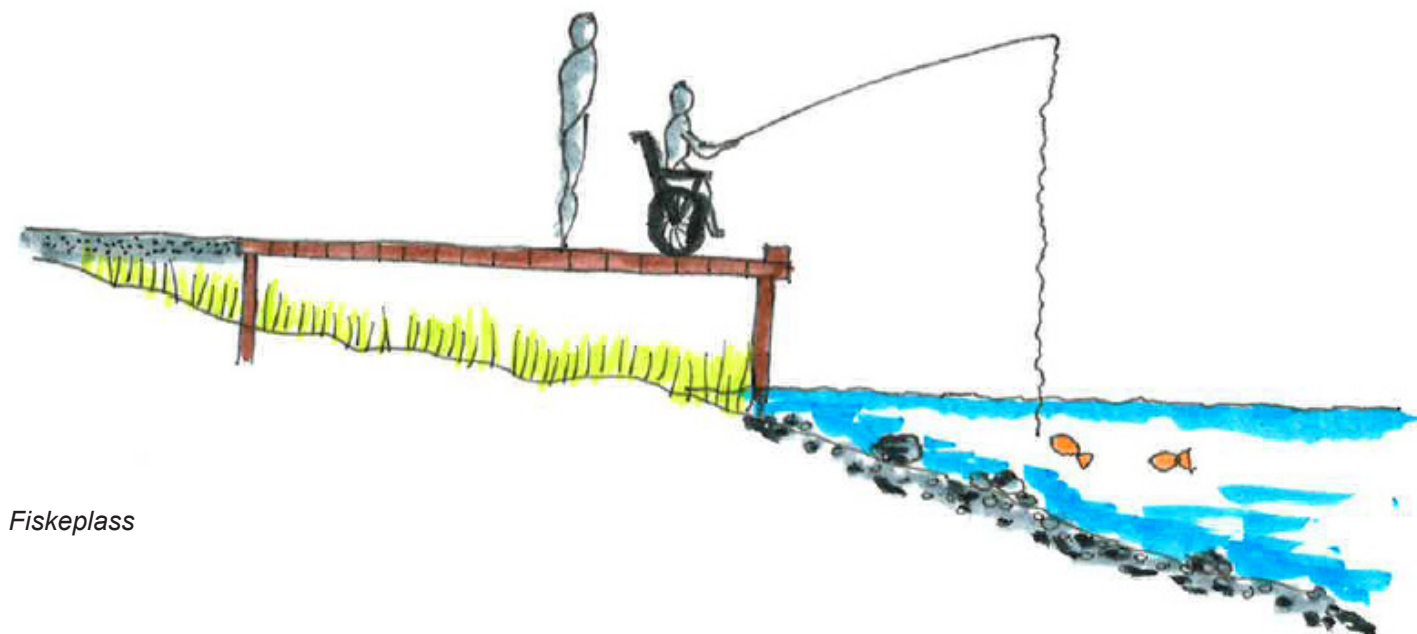
Ulike typer sitteplasser gir variasjon i bruk. Her kan en legge seg godt bakover og nyte utsikten.

Benk med ryggstø og armlene. Foto Vestre

Fiskeplasser

Å komme nær inn på Storelva for å fiske vil være en flott naturopplevelse og en fin aktivitet å gjøre alene eller sammen med andre. Det skal planlegges for enkle brygger, som er universelt utformet. Det bør legges inn en kant rundt hele brygga for at det skal være trygt å ferdes for alle. I tilknytning til fiskeplassene skal det også være tilrettelagt med bord og benk.

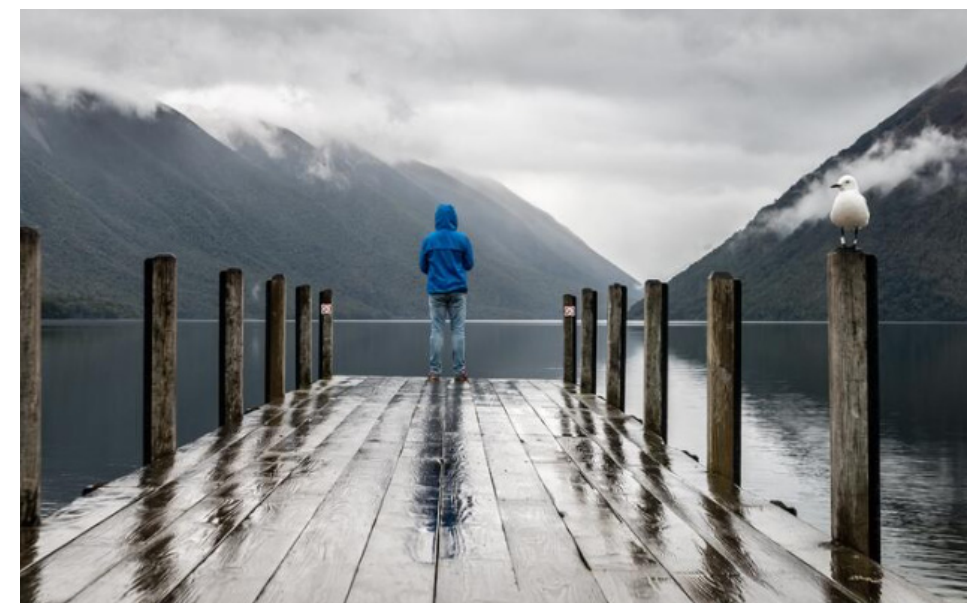
Fiskeplass

Ved å legge inn en kant på brygga, blir bruken tryggere.

Brygge med kant gir en ekstra trygghet.

Eksempel på brygge ut i vannet som kan fungere som fiskeplass.

Grønt klasserom

Regjeringen har en egen handlingsplan "Friluftsliv i skolen", der et av hovedmålene er at «Naturen i større grad skal brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge». Ved detaljprosjektering av møteplasser bør det derfor sees på muligheter for å legge til rette for "grønt klasserom", som kan benyttes av både skole og barnehage. Fordelene med undervisning utendørs er mange. Mer praktisk undervisning, gir muligheten for å aktivisere elevene og gi mer levende undervisning enn inne i et klasserom. Ofte er også samarbeid og arbeidet med relasjoner lettere når en klasse er ute. Barna får gjerne dypere læring, bedre vennskap og en styrket fysisk og mental helse. kke minst er det gøy å være ute.

Eksempler på innhold i grønt klasserom:

- Gapahuk med tavle og sitteplasser for en skoleklasse
- Bål plass
- Tjern eller elv
- Skog
- Myr og våtmark
- Skøyteis
- Skolehage
- Hinderløype
- Fuglekasser
- Insektshotell
- Brygge
- Kunst

Skøyteis om vinteren

Matlaging på bål

Gleden ved å utforske de små tingene

Hinderløype

Gapahuk og lavvo

Samling ute

Insektshotell og fuglekasser

Kunst

Ved å etablere kunstinstallasjoner langs turveiene eller i elva skapes det nysgjerrighet og glede blant turgåerne samtidig som det gir landskapet en ny dimensjon. Kanskje kan det etableres kunstinstallasjoner som har flere funksjoner som for eksempel kan benyttes til lek eller som benk.

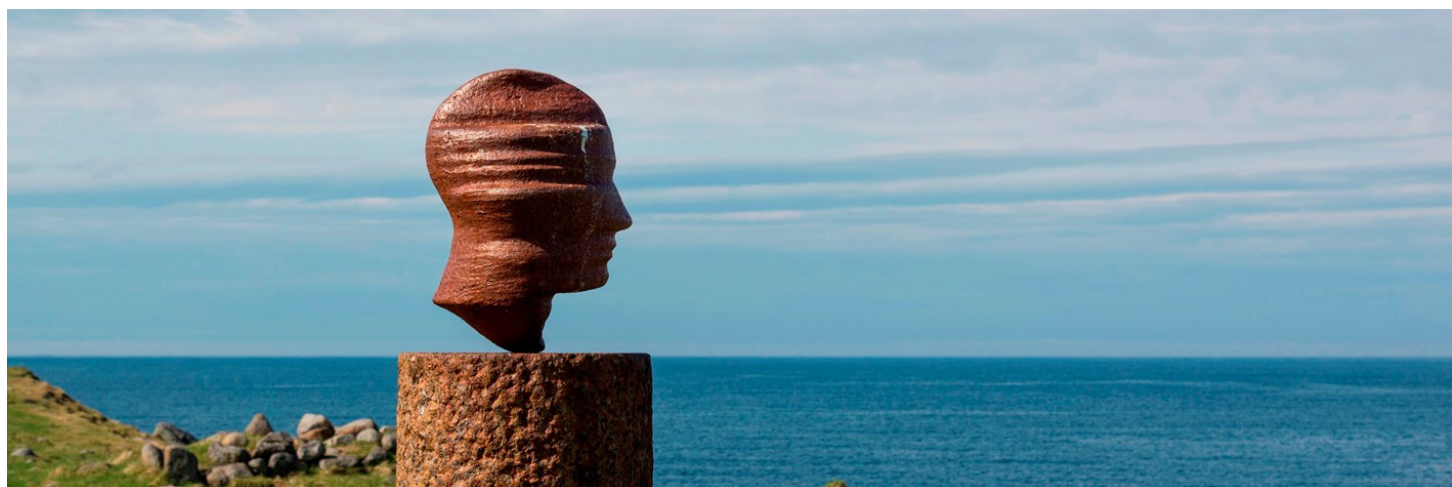
Midt i Storelva ved Hov bru kunne det vær plassert en skulptur av en tømmerfløter eller lignendne. Her vises Marathonriders staa 2013, Nederland

"Sti for øyet" og midlertidig kunst i natur

I de åpne områdene med hogsfelt er det gode muligheter for plassering av kunst. Her: "Flokk" av Gitte Dæhlin viser 21 høye, smale skulpturer i et jordbrukslandskap - kunstprosjekt ved Sygard Grytting i Sør Fron.

Utsyn utover havet eller Storelva?
"Hode" av Markus Raetz. Foto: Skulpturlandskap Nordland

Et buet speil, speiler det vakre landskapet og de som måtte gå forbi. Kunstverk uten navn av Dan Graham. Foto: Skulpturlandskap Nordland

Skilting og informasjonstavler

Skilting og informasjonstavler med et felles uttrykk på alle skilt, vil gi en helhet i prosjektet og det vil bli enklere for turgåere å vite at de er på rett vei.

Tursymbol

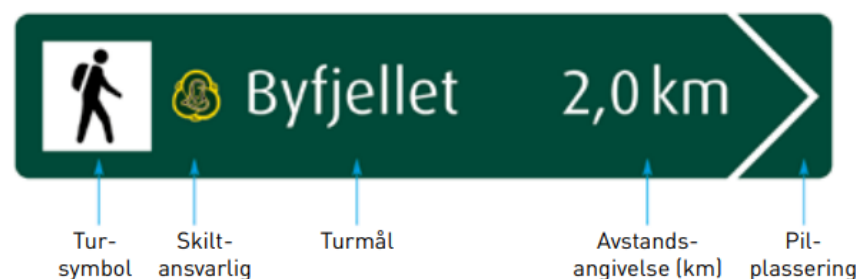
Turveien kan skiltes med tursymbol, som er et eget symbol, som utarbeides for den bestemte turløypa. For prosjekt elvelangs vil det være naturlig å få laget et slik tursymbol. Dette vil være en merkevare for markedsføringen av prosjektet. I tillegg kan standardiserte retningsgivende skilt benyttes.

Eksempel på enkelt skilt som viser tursymbol.

Standardiserte retningsgivende skilt

Turskiltene i Norge bygges opp etter en nasjonal standard. Målet med standarden er å bedre lesbarhet og at bruken skal kjenne seg igjen på tvers av aktivitet og geografi. Et standardisert skilt viser turgåere at her er det en trygg ferdselsåre for friluftsliv, som er merket og skiltet i henhold til nasjonale retningslinjer. Kilde: merkehandboka.no.

Informasjonstavler

Informasjonstavler langs turveien kan inneholde kart eller annen informasjon om det aktuelle området. Informasjon om naturen, historien knyttet til et sted eller stedsnavn kan være både interessant og berikende for turopplevelsen. Både turister og lokalbefolkningen vil ha glede av dette.

Eksempel på informasjonstavle på Trågfjell i Åmli.

Eksempel på skilting ved Hammaren aktivitetspark. Foto: Visit Norway

Belysning

Belysning langs turveien er viktig for å gjøre turveien tilgjengelig selv når det er mørkt. En opplyst vei føles også tryggere og hyggeligere å bevege seg på og vil bidra til økt bruk gjennom døgnet, årets ulike årstider og under ulike værforhold.

Lav mastebelysning

Langs turveiene vil en lav belysningsmast gi godt lys når det er mørkt ute. Lyset bør være nedadrettet, slik at unødvendig lysforurensing unngås og lyset ikke blander de som går på veien.

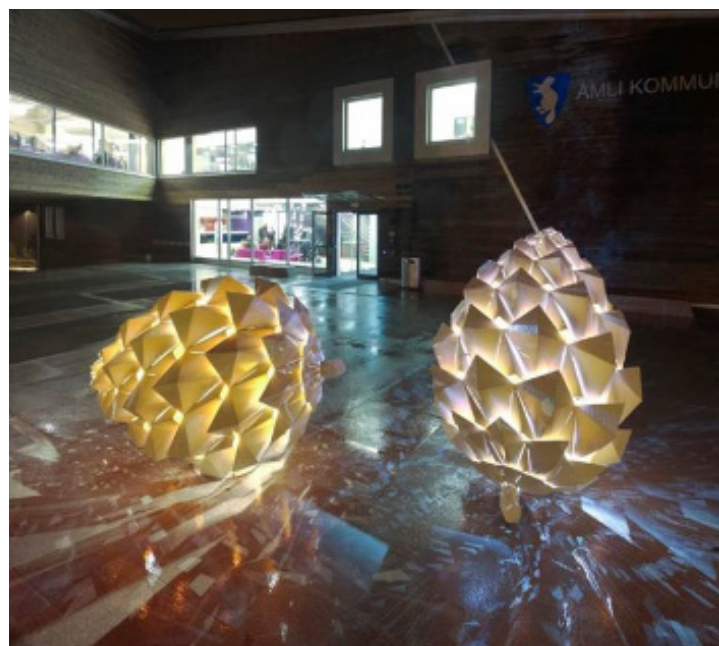
Pullerter

Ved sittegrupper, fiskeplasser, gapahuk eller andre områder der det er tilrettelagt for aktivitet vil en lav pullertbelysning bidra til en stemningsfull belysning, som er mindre dominerende enn den tradisjonelle mastebelysningen. Dette vil gjøre at områdene føles trygge også på kvelden og i den mørke årstiden.

Effektbelysning

Gjennom bruk av effektbelysning kan det skapes stemningsfulle steder. Belysning på vegetasjon eller belysning av steinhvelvsbuen under Hov bru kan løfte prosjektet til å bli noe helt eget. Kunstinstallasjoner langs turveien eller i elva bør planlegges med en form for belysning, slik at disse kommer til sin rett også når det er mørkt. På steder der det benyttes rekkverk, kan belysningen festes i dette og fungere som ledelinje.

Utenfor rådhuset i Åmli lyser konglene utformet av kunstnerparet Kyrre Andersen og Liv Anne Lundberg folk velkommen.

Designprogram

For å få en helhet i prosjektet bør det utarbeides et designprogram som sier noe om materialbruk og utforming av elementene i prosjektet. Brygger, benker og bord, belysning, skilting, informasjonstavler, murer, gapahuk eller andre konstruksjoner skal ha et felles uttrykk, som gjenspeiler naturomgivelsene. Materialene som velges bør ha lokal forankring og god holdbarhet. Det er også viktig å tenke miljø ved valg av materialer og produkter.

DEL 3

Fokusområder

Storste

Hov Bru

Myrlitjenn

Pungen

Fokusområder

Det er arbeidet spesielt med fire ulike fokusområder. På disse områdene er det vist konkrete tiltak for hva som kan gjøres for å skape mer attraktive steder. De fire fokusområdene er Storste, Hov bru, Myrlitjenn og Pungen. Det er utarbeidet illustrasjonsplaner for hvert av områdene.

PUNGEN

STORSTE

MYRLITJENN

HOV BRU

Stærk.

Storste

Storste ligger på østsiden av elva, sør for fv.416. Området er sentrumsnært og Tjennheia boligområde er i ferd med å etablere seg i åsen øst for Storelva. Det vil skje en stor utvikling i området i tiden fremover. Den sentrale beliggenheten langs Storelva, samt at det tidligere er gjort tiltak i elvestrengen her, er grunn til at det ses på muligheten for å legge til rette for et rekreasjonsområde mot elva i dette området.

Naturrestauring

Vannspeilet kan gjenåpnes ved at terrenget mot elva beholdes slik det er, samtidig som det graves ut et større vannspeil, slik at det skapes en liten lagune mot øst. Midt i lagunen beholdes en del terreng, som vil utgjøre en øy. Øya skal ha de naturkvalitetene som fins på stedet med lyngvegetasjon, gress og trær. For å gjøre området mest mulig tilgjengelig bør det tynnes, slik at pene enkelttrær og bunndekket får stå igjen, mens krattvegetasjon fjernes.

Rekreasjon

Arealene opparbeides som et rekreasjonsområde med ulike funksjoner.

Badeplass med badeområder for ulike aldersgrupper. Områdene mot øst, som ligger på innsiden av øya er tenkt som grunne områder for småbarnsfamilier. I arealene utenfor øya er vannet dypere og kan benyttes av større barn, ungdom og voksne. Det er foreslått stupebrett eller et stupetårn på tangen i nord. En flåte er plassert midt i det dypeste vannarealet.

En brygge er lagt på innsiden av odden mot sør. Denne kan blant annet benyttes til å sette ut kano eller kajakk på elva.

Sandstrand i de nære arealene til vannet gir rom for lek. En sittekanth er med på å skape avstand mellom sandstranda og gressplen i bakkant. Mellom gressplen og veiene inn i området lages det også sittekanter. Dette bidrar til romdannelse i tillegg til at de innerste områdene blir noe mindre utsatt for flom. I tilknytning til sandstranda er det lagt inn hoppesteiner, som kan bidra til morsom aktivitet, spesielt for de minste.

Sittegrupper med benker og bord og direkte adkomst fra turveien i området. En bru ut til den lille øya, gir tilgang til en bål plass med benker og bord rundt.

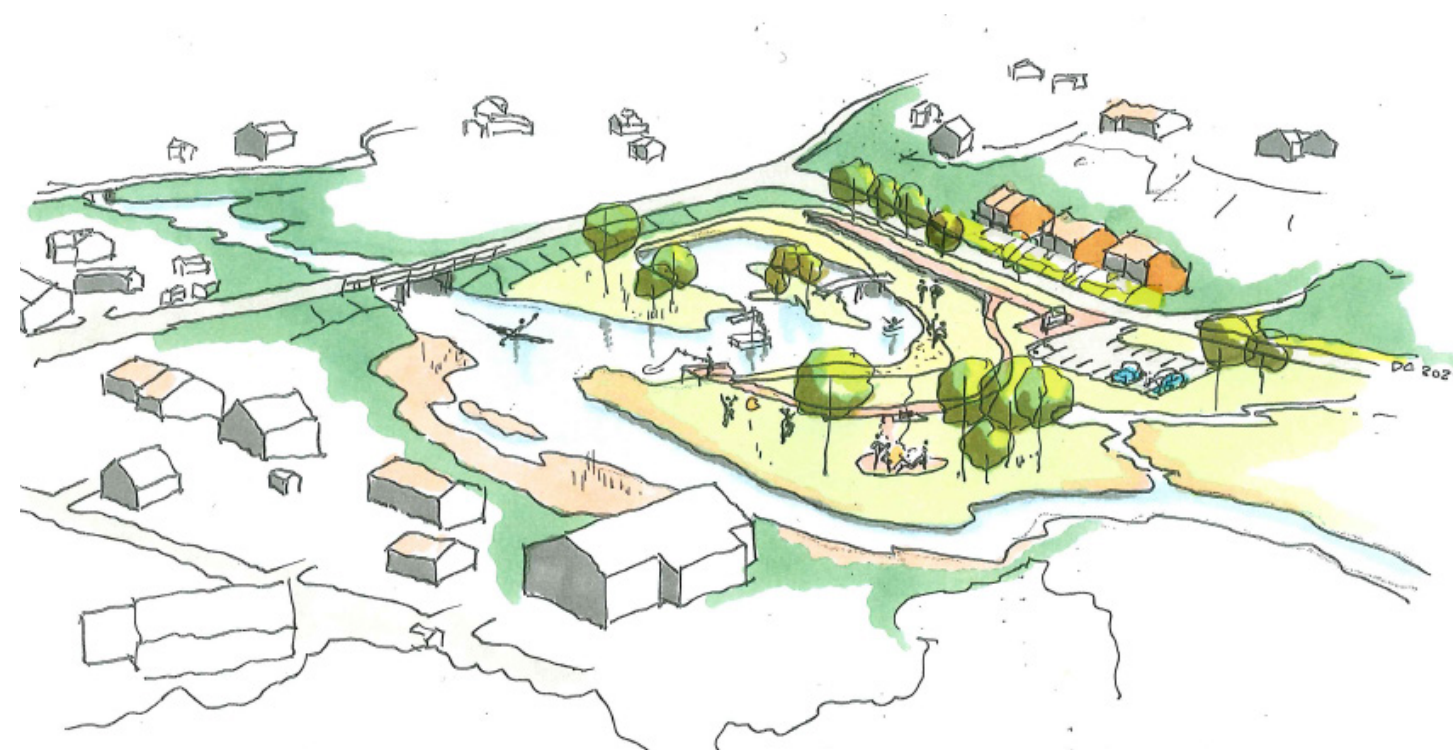
Tilgjengelighet

Bruer og turveier til alle deler av rekreasjonsområdet er tenkt å ha 2,0 meters bredde. Veier skal ha et hardpakket dekke av grus eller annet dekke som er godt å trille på.

Brygger og bru skal være universelt utformede og det legges opp til en egen rullestolrampe ut i vannet. Det skal tilrettelegges for at rullestol kan få plass ved bordene og det skal benyttes ryggstø og armlene på en del av benkene. Vurdering av omfang må gjøres ved detaljprosjektering.

Parkering

Lengst sør i området er det sett på muligheten for å etablere parkering, HC-parkering og evt. sykkelparkering. Det er også foreslått et toalettbygg i tilknytning til parkeringsarealet.

Storse sett fra sør.

Hov bru

Hov Bru er en flott steinhvelvsbru som stod ferdig i 1922. Brua er et populært fotostandpunkt og turmål.

Brua har ikke vernestatus, men det er likevel viktig å ta hensyn til at brua ligger i et natur- og kulturmiljø, som ikke skal forringes. Ved tilrettelegging av oppholdsarealer ved brua, benyttes naturstein i murer, slik at arealene med bord/benk får en tydelig avgrensing mot omkringliggende naturarealer. Dersom det skulle være behov for å sette opp ytterligere rekkverk, må det gjøres på en måte som henter elementer fra eksisterende rekkverk på Hov bru med tanke på både fargevalg og materialbruk slik at nye elementer skal gli best mulig inn i miljøet rundt brua.

På østsiden av elva er det foreslått flere tiltak som vil kunne skape aktivitet i området. Over Skomakerodden og Holmen, som ligger rett nord for brua, er det foreslått at turveien legger seg ut mot/over elva. Det legges opp til fiskeplass med benker og bord på Holmen og i tillegg en brygge, som kan benyttes av padlende. En liten bru knytter Holmen sammen med terrenget nærmere brua. Her foreslås det at turveien legges på en tresti med slak stigning, slik at den ender på høyde med Hov bru.

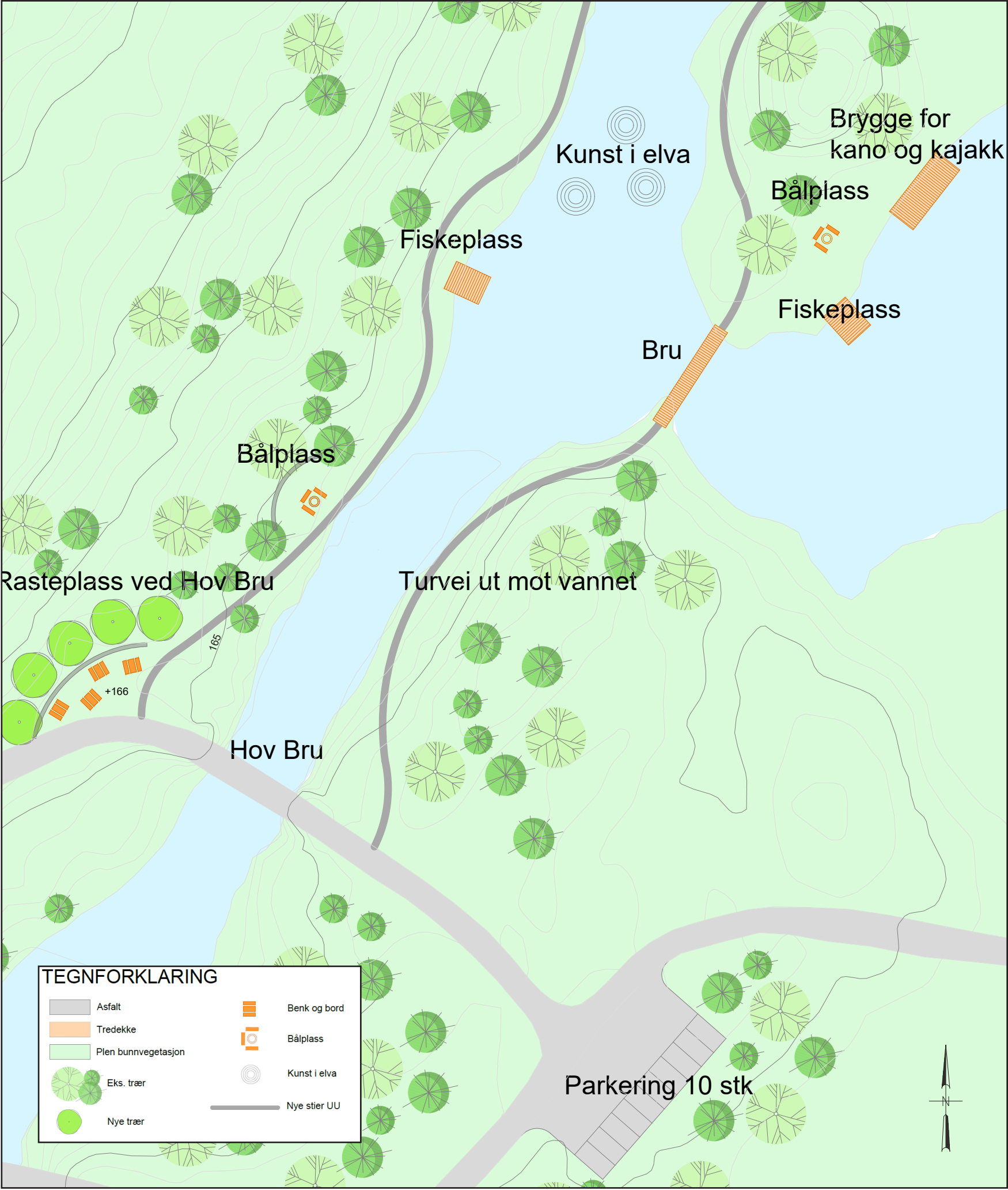
Ved Hov bru er det sett på muligheten for å ha en rasteplass. Turen videre kan enten følge traseen for regulert/fremtidig gangvei mot sentrum langs fylkesveien. Alternativt er det tegnet inn en turvei på vestsiden av brua langs Storelva mot Myrlitjenn. Det er foreslått at det legges til rette for parkering og HC-parkering i tilknytning til den eksisterende veien på østsiden av brua.

Hov bru er et naturlig sted for skilting og lyssetting av både bru, turveier og oppholdsarealer. En informasjonstavle med informasjon om stedets historie er veldig aktuelt. I tillegg kunne det være spennende å legge til rette for kunst i selve elveløpet et stykke nord for brua. Dette vil bli et blikkfang for forbipasserende i området og kunsten ville bli synlig fra flere standpunkter.

Hov bru sett fra nordøst og bruskilt hogd i Stabbestein med innskriften Hov Bru 1922. Foto: digitalarkivet/Norsk vegmuseum.

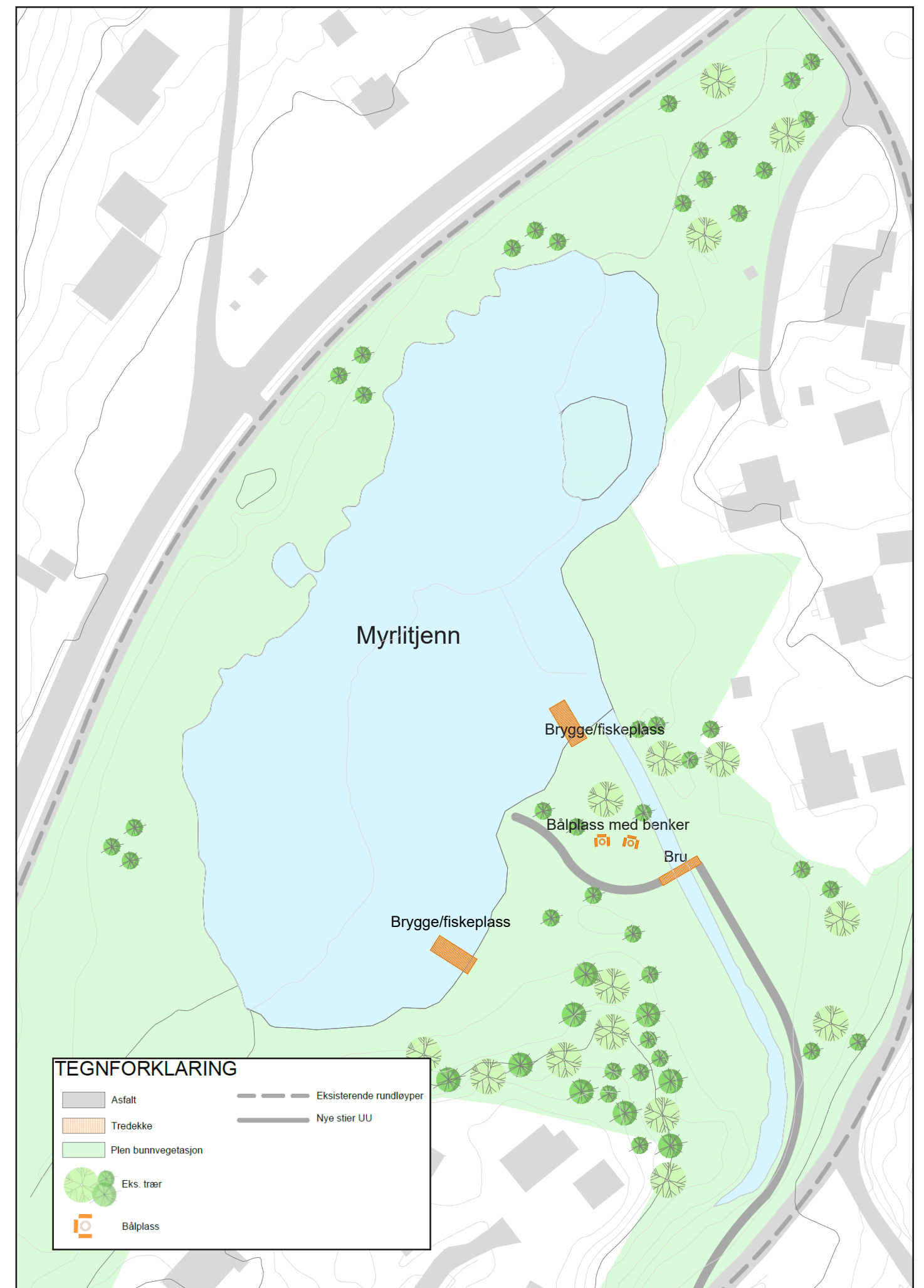
Myrlitjenn

Myrlitjenn er et delvis gjengrodd tjern i tilknytning til boligfeltet Mauråsen. Tjernet er godt synlig fra fv.414.

Ettersom tjernet er svært gjengrodd, bør det graves bort masser for å gjenåpne vannspeilet og legge til rette for et rikere vannmiljø. Tilrettelegging her er i stor grad et naturrestaureringsprosjekt. Det er tidligere gravd en grøft mot sør, som vil kunne fungere som en åpen bekk. Videre er det sett på mulighetene for å tilrettelegge med enkle tiltak i området som å lage en gruset adkomst inn til tjernet, en enkel bru over bekken og et par brygger ut i vannet, samt legge til rette med bord og benk.

Sommerstid ligger det til rette for fiske eller padling i kano eller kajakk. Skoleklasser kan bruke stedet til undervisning om f.eks livet i ferskvann og som turmål.

Myrlitjenn vil i kuldeperioder få god skøyteis. Vinterstid kan bryggene dermed benyttes for tilgang til isen for å gå på skøyter. Dette kan bidra til å gi mestringsfølelse og fine vinteropplevelser for barn og voksne.

Pungen

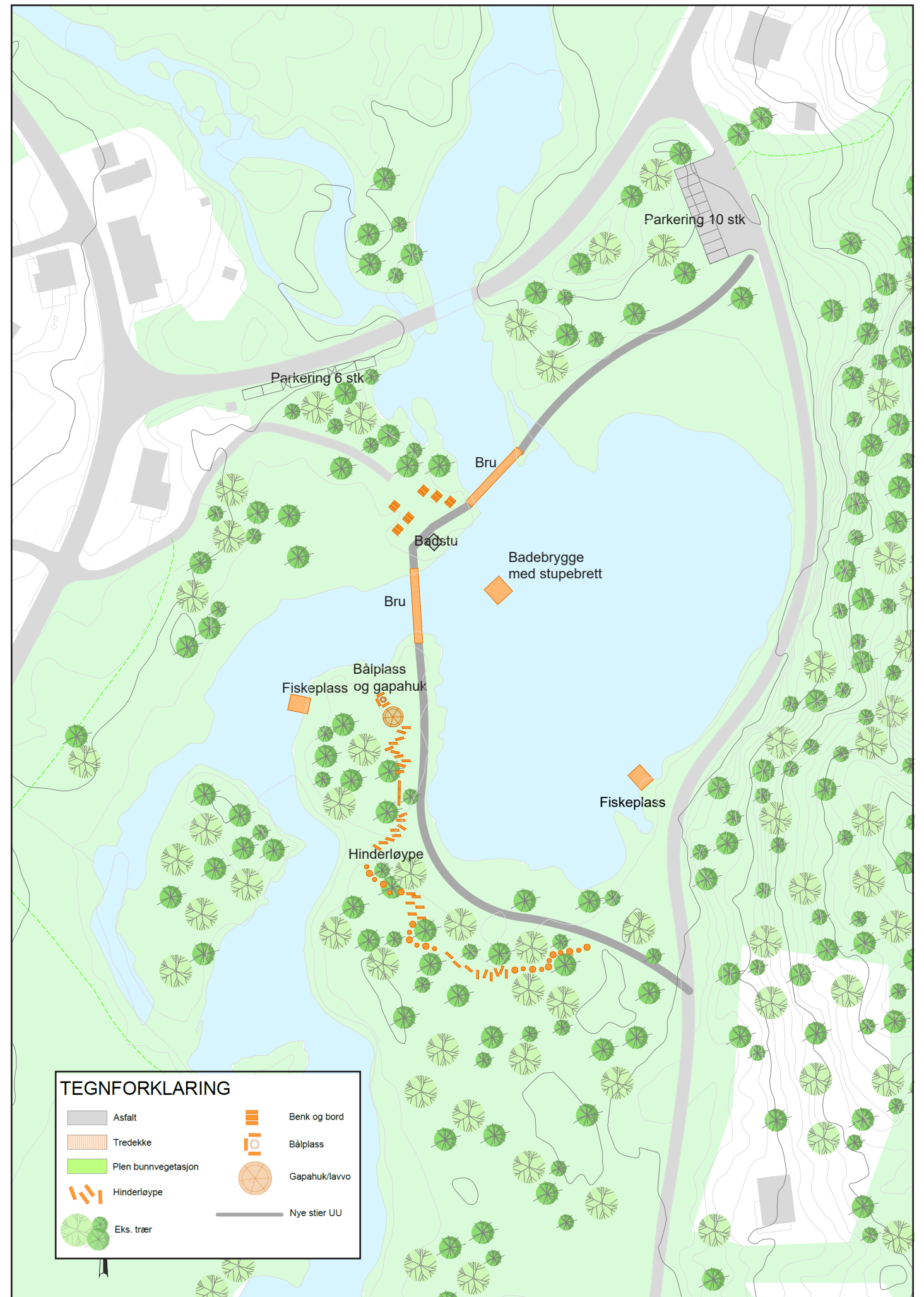
Pungen er en populær badeplass nord i planområdet, som blir mye brukt. I dag er det ikke tilrettelagt parkeringsplass i tilknytning til badeplassen. Det er noen få bord og benker, men det mangler søppelkasser og området kunne vært bedre tilrettelagt for besøkende.

Det er sett på to alternative områder for parkering. Det ene området ligger langs den kommunale veien nord for badeplassen. Her vil det kun være plass til noen få biler. Videre er det sett på muligheten for parkering øst for elva og badeplassen. Her er det plass til flere biler, men området ligger lavt i terrenget og det må gjøres vurderinger i forhold til flomhøyder. Det er foreslått at det kan lages en universelt utformet turvei fra parkeringsplassen til Pungen. Forslaget innebærer bygging av en bru over Storelva.

For å skape mer aktivitet i området er det sett på muligheten for å lage en bru over til neset sør for Pungen. Her kan det lages bål plass, fiskeplass og hinderløype. I tilknytning til badeplassen kan det også lages en badebrygge med stupebrett. Denne vil kunne være til stor glede for badegjester i alle aldre og kanskje spesielt gøy for de unge. Det er også foreslått en badstue, som kan bidra til fine opplevelser også i vinterhalvåret.

Badeplass ved Pungen og myrlandskapet på østsiden av Storelva sett mot vestsiden av elva.

Kostnadsoverslag

Kostnadsoverslaget er basert på erfaringspriser, som er hentet inn høsten 2023. Prisene inkluderer materiakostnader og arbeidet med å gjøre jobben. Det er lagt til grunn at det legges til rette for høy kvalitet og at arbeidet utføres av fagfolk.

Turvei

Det er foreslått ulike typer turveier på ulike steder. Det meste av turveiene er grusede veier med 1,5 - 2,0 meters bredde. På enkelte deler av strekningen er det sett på muligheten for å la turveiene ligge som treveier over myr eller med utkraging over elva.

Kostnad: 9 100 000,-

Møblering

Det er lagt inn møbler (bord og benk) av høy kvalitet langs turveiene i prosjektet. Møblering i fokusområdene ligger under det enkelte området.

Kostnad: 300 000,-

Aktiviteter og opplevelser

Under aktiviteter og opplevelser inngår fiskeplasser, hinderløype (100 m), gapahuk, badstu, bålplasser som er tilknyttet turveiene.

Kostnad: 2 075 000,-

Belysning

Det er lagt inn lav mastebelysning langs de mest sentrale turveiene i prosjektet og pullerter i tilknytning til opparbeidete arealer tilknyttet turveiene.

Kostnad: 2 200 000,-

Skilting

Det er lagt inn priser for små skilt som viser tursymbol, standard retningsgivende skilt og liten og stor informasjonstavle med stativ.

Kostnad: 345 000,-

Storste

Ved etablering av badeplass på Storste vil det være store kostnader knyttet til utgraving av nytt vannspeil. Bru, toalettbygg og badebrygger, møblering, rullestolrampe, murer, sandstrand, plen, opparbeidede grusveier, plener og vegetasjon ligger også inne.

Kostnad: 7 500 000,-

Hov bru

Gruset parkeringsplass, rasteplass med grusdekke, møblering, bru fra Skomakerodden, belysning av Hov bru og kunst i elva ligger inne i kostnadsvoerslaget.

Kostnad: 3 000 000,-

Myrlitjenn

Restaurering av Myrlitjenn vil kreve graving med spesialutstyr. I tillegg er det satt opp kostnader for brygger, etablering av to bålplasser og en liten bru over det grøfta arealet.

Kostnad: 3 400 000,-

Pungen

For Pungen er det lagt inn gruset parkeringsplass for hinderløype (100 m), badstu, to bruer, badebrygge med stupebrett, benker og bord, bål plass, gapahuk og 2 fiskeplasser.

Kostnad: 6 200 000,-

Kostnadsoverslag - oppsummering

Felleskostnader	4 000 000
Etablering av tursti m/møblering, aktivteter, belysning og skilt	14 000 000
Etablering av område Storste	7 500 000
Etablering område Hov bru	3 000 000
Etablering av område Myrlitjenn	3 400 000
Etablering av område Pungen	6 200 000
Entrepisekostnad	38 100 000
Generelle kostnader	3 500 000
Byggekostand	41 600 000
Spesielle kostnader - mva 25%	10 400 000
Basiskostnad	52 000 000
Uforutsett 10%	5 000 000
Prosjektkostnad	57 000 000
Usikkerhetsavsetning 5%	2 800 000
Kostnadsramme	59 800 000

Kilder

Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning
Landskapsnorm for Kristiansand kommune. Krav til funksjoner og fysisk utforming til lek, rekreasjon og idrett. Høringsutgave 11.01.2023.

Flerbruksplanen

Vegårshei kommune sin kartløsning

Merkehåndboka: <https://www.merkehandboka.no>

NVE: 018/5 Vegårvassdraget

Regjeringen.no

Agder fylkeskommune - agderfk.no

Håndtegnede illustrasjoner - Diderik Caappelen, Agder fylkeskommune.

